

Jaka jest historia mojej koszulki? O przemyśle odzieżowym w Indiach

PRZEDMIOT I REALIZOWANE ELEMENTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ

- GEOGRAFIA, WOS, ETYKA
Etap edukacyjny: 5-8 KLASA
Cele kształcenia: I. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8; II. 4, 5, 6; III. 2, 3, 9.
Treść nauczania: IV. 3, 5, 6, 7; XIV. 8, 11.

CELE W JĘZYKU NAUCZYCIELA I NAUCZYCIELKI

- Zwiększenie ogólnej wiedzy na temat Indii.
- Zwiększenie świadomości na temat różnorodności kulturowej, religijnej i językowej w Indiach.
- Zwiększenie świadomości na temat kontrastów i nierówności społecznych w Indiach.
- Poznanie realnego wpływu mieszkańców Polski na rozwiązywanie problemów gospodarczych w Indiach.
- Dowiedzenie się, dlaczego konsumpcjonizm mieszkańców Polski ma wpływ na życie wielu ludzi w Indiach oraz ich styl życia na naszą przyszłość.

CELE W JĘZYKU UCZNIĄ I UCZENNICY

- Uzyskasz informacje na temat Indii, stanów w Indiach, religii, języków i wybranych obyczajów.
- Poznasz, jak różnorodnym krajem są Indie, stany i miejsca w Indiach, o których nigdy nie słyszałeś.
- Dowiesz się, z jakimi wybranymi problemami zmagają się Indie i co łączy mieszkańców Polski i Indii.

CZAS TRWANIA

45 minut

MATERIAŁY/SPRZĘT

- Wyświetlanie zdjęć, mapy/ sprzęt: rzutnik, tablica, flamaster, kartki

METODY PRACY

Praca indywidualna, praca w grupie

PRZEBIEG

KROK 1. Mapa myśli (5 minut)

- Zapytaj grupę, z czym kojarzą im się Indie. Zapisuj ich pierwsze skojarzenia na tablicy. Mogą również zapisywać sami na małych karteczkach, a potem wpiszesz wszystkie

odpowiedzi na tablicę lub w grupach sami rysują na dużych kartkach mapy myśli i wypisują hasła. Młodsze dzieci mogą ilustrować skojarzenia.

- Przeprowadź krótkie omówienie wybranych haseł, wyjaśniając zwłaszcza hasła stereotypowe, krzywdzące, kontrowersyjne.

KROK 2. Podstawowe wiadomości o Indiach, krótkie wprowadzenie (15 minut)

Załącznik 1.

- Pokaż mapę całego świata, poproś uczniów o wskazanie Indii, następnie pokaż wyłącznie mapę Indii.
- Zapytaj, jak duża jest Polska, ilu ma mieszkańców, porównaj te liczby do indyjskich statystyk, żeby zobrazować uczniom skalę.
- Pokaż flagę, godło, banknoty oraz zwróć uwagę na postać Mahatmy Gandhiego na banknotach, sprawdź wiedzę uczniów na jego temat.
- Pokaż, ile jest regionów, języków i religii w Indiach.
- Pokaż wybrane stroje mieszkańców Indii (np. ślubne).
- Opowiedz o najsłynniejszej budowli Indii – Taj Mahal – jako najbardziej znany obrazek z Indii. Opowiedz o świątyniach hinduistycznych i nierównościach społecznych wynikających z religii
- Zaprezentuj panoramę wieżowców, nowoczesnych osiedli oraz kontrasty miast – slumsy oraz indyjską wieś.

KROK 3. Informacje i dyskusja o produkcji odzieży w Indiach (10 minut)

Przekaż informacje o produkcji odzieży w Indiach uwzględniając następujące zagadnienia:

- Gdzie się mieszczą największe fabryki odzieży,
- Olbrzymi popyt na ubrania na Zachodzie, chęć zysku producentów
- Kto pracuje przy produkcji ubrań i w jakich warunkach (sytuacja pracownic i pracowników)
- Jaki wpływ mają fabryki odzieży na środowisko (szczególnie rzeki i powietrze)

Prezentacja traileru spektaklu „Made in Bangladesh” Heleny Waldmann (Goethe Institut)*

KROK 4. Poprawa losu mieszkańców Indii i środowiska – dyskusja (15 minut)

- Następnie przejdź do dyskusji na temat tego, jak my możemy wpłynąć na poprawę losu mieszkańców Indii i środowiska. Poproś o zapisanie pomysłów na kartkach. Omów uzyskane odpowiedzi.
- W przypadku młodszych dzieci: poproś o stworzenie nowej mapy myśli i sprawdź, co najbardziej utkwiło im w pamięci po warsztacie.

Informacje:

Gdzie są produkowane ubrania:

Największy przemysł włókienniczy i tekstylny znajduje się w stanie Maharasztra, Pendżab i Radżastan (a na granicy z Indiami w Bangladeszu – warto wspomnieć).

W stanie Uttar Pradeś dominuje z kolei przemysł obuwniczy (skóry).

Dlaczego powstaje tyle ubrań:

Warto wspólnie zastanowić się, kto kreuje nasze potrzeby – my sami czy odzieżowi giganci:

Kiedyś były dwie pory kupowania ubrań: wiosna/lato i jesień zima

Obecnie sieci typu Zara i H&M wymyśliły nowe. Co miesiąc pojawia się coś nowego – generowanie sztucznych potrzeb.

Pojawiło się zjawisko tzw. mody jednorazowej – ubrania są coraz gorszej jakości, szybciej je wymieniamy.

Kto produkuje ubrania z sieciówek:

85% pracowników fabryk odzieżowych to kobiety, wiele z nich jest niepełnoletnia.

Często pracują 14 godzin na dobę, dzieci również.

Wielu pracowników nocuje w zakładach pracy. Miejsca pracy nie spełniają często podstawowych norm bezpieczeństwa (np. przeciwpożarowych), pracownicy nie mają zapewnionej opieki lekarskiej.

Dramatyczne konsekwencje (przykłady):

- 24 kwietnia 2013 roku w budynku Rana Plaza w Dhace w Bangladeszu zginęło 1134 osób i ponad 2 tys rannych. Znajdowały się tam fabryki marek takich jak: LPP (Zara, Mango), Primark.
- 9 grudnia 2019 roku wybuchł pożar w fabryce torebek w New Delhi. Zginęły 43 osoby, ponad 60 rannych. Ogień pojawił się nad ranem, pracownicy spali w fabryce.

Plusy i minusy przemysłu odzieżowego w Indiach:

Plusy:

- szansa na pracę dla najbiedniejszych ludzi
- możliwość większej samodzielności kobiet (pewien stopień niezależności finansowej) dzięki pracy

Minusy:

- praca dzieci, odcięcie dzieci od edukacji
- niewolnicza praca, głodowe pensje, brak bezpieczeństwa i opieki zdrowotnej, uszkodzenia ciała,
- zanieczyszczenie środowiska:
  1. zanieczyszczenie wody

„Żeby wyprodukować jeden bawełniany T-shirt (ważący 250 g), potrzeba ok. 2,5 tys. litrów wody – by tyle uzyskać, przeciętny łazienkowy kran musiałby być odkręcony na maksimum przez pięć i pół godziny” (źródło cytatu: Polityka)

2. zanieczyszczenie powietrza (CO2) – więcej emisji szkodliwych gazów niż lotnictwo cywilne i żegluga.

W 2015 r. produkcja tekstyliów odpowiedzialna była za emisję 1,715 mld ton CO2, czyli więcej niż lotnictwo cywilne (859 mln ton CO2)

3. zanieczyszczenie gleby (pestycydy używane do produkcji bawełny) i degradacja gleby.

”

Niechciane już na Zachodzie ubrania lądują z powrotem w krajach Trzeciego Świata. Niewielka ilość jest na powrót przetworzona. Reszta ląduje w spalarniach i na wysypiskach.

*Ciekawy przykład. Sztuka jako sposób na zwrócenia uwagi na problemy krajów Trzeciego Świata:

Spektakl „Made in Bangladesh” Heleny Waldmann(Goethe Institut). Gościnnie pojawił się w Teatrze Nowym

Spektakl stworzony z udziałem pracowników fabryk odzieżowych i zarazem tancerzy tańca kathak, którzy za pomocą tańca opowiedzieli swoją historię.

Tancerze stają się ludzką maszyną do szycia.

Link do filmiku:

<https://youtu.be/kh7d2wVmmsk>

wnioski (co możemy zmienić):

- gdyby nosić nasze ubrania dwa razy dłużej, emisja CO2 w przemyśle odzieżowym spadłaby o 44 proc.
- Kupować mniej, ze sprawdzonych źródeł i lepszej jakości
- Wymieniać się, pożyczać
- Dać ubraniom drugie życie (oddaj, przerób, napraw).Nie wyrzucać do śmieci niezniszczonych ubrań, ale oddawać potrzebującym
- Naprawiać ubrania, obuwie, torebki
- Zwracać uwagę na materiały: organiczna bawełna, tencel, len i konopie – mniej inwazyjne dla środowiska. Uprawa zwykłej bawełny pochłania bardzo duże ilości wody
- Jako przykład na możliwość wpływu na wielkie koncerny odzieżowe może posłużyć ostatnie wydarzenie:
Dyrektor generalny H&M (Hennes & Mauritz) Carl Johan Persson powiedział o ruchach ekologicznych, że są „realnym zagrożeniem społecznym” i przez nie „ludzie są bardziej świadomi i kupują mniej”.